

49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelet

a területi védőnői ellátásról

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 97. §-ának *b*) pontjában és az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 247. §-a (2) bekezdésének *f*) pontjában foglalt felhatalmazás alapján – a 8. § (2) bekezdésének *a*)–*c*) pontja vonatkozásában az oktatási miniszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. § E rendelet hatálya a területi védőnői ellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatóra, valamint ezen szolgáltató fenntartójára/tulajdonosára terjed ki.

2. § (1) Területi védőnői ellátást az egészségügyi főiskolai karon védőnői oklevelet szerzett vagy azzal egyenértékűnek elismert oklevéllel rendelkező védőnő (a továbbiakban: védőnő) nyújthat.

(2) Védőnőt csak védőnő helyettesíthet.

(3) A védőnő ellátási területe az Eütv. 152. §-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint megállapított védőnői körzetre terjed ki.

(4) A védőnő a 3. § szerinti feladatát az ellátási területén lakcímmel rendelkező személyekkel kapcsolatosan köteles ellátni. A lakcímmel rendelkezés megállapításánál a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 5. §-ának (2)–(4) bekezdésében foglaltak az irányadók.

(5) A védőnő – a (4) bekezdésben foglaltakon túlmenően – köteles ellátni a körzetében életvitelszerűen tartózkodó azon személyt is, aki az ellátás iránti igényét írásban bejelenti. Ebben az esetben a védőnő haladéktalanul írásban értesíti a bejelentett lakóhely szerint illetékes védőnőt a gondozásba vételről.

(6) A védőnői tevékenység szakmai felügyeletét az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat illetékes vezető védőnője (a továbbiakban: szakmai felügyelet) látja el.

3. § A védőnő feladata:

a) a nővédelem, ezen belül

aa) a családtervezéssel kapcsolatos tanácsadás,

ab) az anyaságra való felkészülés segítése,

ac) a lakossági célzott szűrővizsgálatok szervezésében részvétel;

b) a várandós anyák gondozása a külön jogszabályban foglaltak szerint;

c) a gyermekágyas időszakban segítségnyújtás és tanácsadás az egészségi állapottal, az életmóddal, szoptatással, valamint a családtervezéssel kapcsolatban;

d) az újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig a gyermekek gondozása, ennek során

da) a törvényes képviselővel előzetesen egyeztetett gondozási terv alapján a családlátogatás, védőnői tanácsadás keretében célzott és szükséglet szerinti gondozás végzése, továbbá a harmonikus szülő-gyermek kapcsolat kialakulásának, a gyermek nevelésének és szocializációjának segítése, valamint a gyermek fejlődéséhez igazodóan az egészséges életmódhoz szükséges ismeretek nyújtása,

db) az újszülöttek, a koraszülöttek, a kisműlyal születettek, valamint az egészségi és környezeti ok miatt veszélyeztetett csecsemők és gyermekek pszichoszomatikus fejlődésének fokozott figyelemmel kísérése és segítése,

dc) a szoptatás és az anyatejes táplálás fokozott figyelemmel kísérése, az anyatejjel való táplálás ösztönzése különösen az első 6 hónapban, az anya tanítása a szoptatás helyes technikájára, a tejelválasztás fokozásának és fenntartásának módjaira; fokozott figyelemmel minden korcsoportban az életkornak, egészségi állapotnak és fejlettségi szintnek megfelelő táplálásra és táplálási nehézségekre,

dd) a külön jogszabály szerinti, 0–4 napos életkorban elvégzendő szűrővizsgálatok meglétének ellenőrzése, a törvényes képviselő tájékoztatása az életkorhoz kötött – külön jogszabályban

meghatározott – kötelező vizsgálatokról, az *1. számú melléklet* szerinti vizsgálatok elvégzése a módszertani ajánlások alapján és az észlelt eltérésről a házi gyermekorvos, illetve a házi orvos (a továbbiakban együtt: házi orvos) írásban történő értesítése,

de) a gyermek fejlődését veszélyeztető tényező észlelésekor a házi orvos, illetve a gyermekjóléti szolgálat haladéktalan értesítése mellett a veszélyeztetett gyermek és családjának fokozott gondozásba vétele,

df) a család felkészítése a beteg csecsemő és gyermek otthoni ápolására,

dg) az egészségi ok miatt fokozott gondozást igénylő, a krónikus beteg, a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. §-ának *a*) pontja szerinti fogyatékossgal élő, valamint a magatartási zavarokkal küzdő gyermek és családja életviteléhez segítségnyújtás és tanácsadás együttműködve a házi orvossal és szükség esetén más illetékes szakemberekkel,

dh) a családok tájékoztatása az életkorhoz kötött védőoltások fontosságáról, a védőoltások szervezése, nyilvántartása, jelentése a külön jogszabályban, módszertani levélben foglaltak szerint;

e) az óvodában a védőnői feladatok végzése, az oktatási intézményben a tanulók ellátása a külön jogszabályban foglaltak szerint;

f) az oktatási intézménybe nem járó otthon gondozott tanköteles korú gyermek gondozása;

g) család gondozás keretében,

ga) a gondozott családban előforduló egészségi, mentális és környezeti veszélyeztetettség megelőzése, felismerése érdekében segítségnyújtás a helyes életvitelhez, a harmonikus, szerető családi környezet kialakításához,

gb) soron kívüli családlátogatás végzése a nevelési-oktatási intézményt ellátó védőnő írásbeli jelzése alapján,

gc) a gyermekjóléti szolgálat és a házi orvos írásos értesítése, ha a törvényes képviselő a területi védőnői ellátás (a családlátogatás) igénybevételét megtagadja, illetve hatósági eljárás kezdeményezése a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása, a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása vagy egyéb súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén,

gd) figyelemfelhívás a népegészségügyi szűrővizsgálaton történő megjelenés fontosságára, továbbá tájékoztatás az önkéntesen igénybevehető ajánlott szűrővizsgálatokról,

ge) tájékoztatás az állami, civil karitatív családtámogatási formákról és lehetőségekről,

gf) tájékoztatás a gyermek jogairól, az egészségügyi ellátáshoz való jogairól és a törvényes képviselő ez irányú feladatairól, kötelezettségeiről,

h) az egyéni és közösségi egészségfejlesztési, egészségvédelmi programok tervezésében, szervezésében és megvalósításában részvétel.

4. § (1) A védőnő a 3. §-ban foglalt tevékenységét

a) a fenntartó/tulajdonos által biztosított tanácsadó helyiségben (a továbbiakban: tanácsadó) a *2. számú melléklet*,

b) a családok otthonában a *3. számú melléklet*,

c) a nevelési-oktatási intézményben a külön jogszabályban foglaltak,

d) a közösségi programokra alkalmas helyszíneken az e rendeletben foglaltak szerint végzi.

(2) Az (1) bekezdés *a*) pontja szerinti tanácsadó műszaki és egyéb előírásait a *4. számú melléklet*, az alapfelszerelését az *5. számú melléklet* tartalmazza.

5. § (1) Egy védőnői körzetben a védőnő által ellátható nők (várandós, gyermekágyas anyák), gyermekek (újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig) és az oktatási intézménybe nem járó otthon gondozott tanköteles korú gyermekek száma összesen legfeljebb 250 fő lehet.

(2) Amennyiben az iskolai védőnői feladatok ellátása teljes munkaidejű iskolavédőnő foglalkoztatásával nem biztosított, akkor a területi védőnő – a (3)–(4) bekezdésben foglaltak szerint – az oktatási intézmény(ek)ben is ellátja a védőnői feladatot.

(3) A (2) bekezdés szerinti esetben a területi védőnő által a körzetében és az oktatási intézmény(ek)ben ellátható gondozottak száma nem haladhatja meg a 750 pontértéket. A pontérték számításánál a nők (várandós, gyermekágyas anyák), valamint a gyermekek (újszülött kortól a tanulói jogviszony

megkezdéséig) és az oktatási intézménybe nem járó otthon gondozott tanköteles korúak számának háromszorosát, az oktatási intézményben ellátott tanulók számának egyszeresét, a gyógypedagógiai oktatási intézményben ellátott tanulók számának kétszeresét kell figyelembe venni. A területi védőnő által az oktatási intézmény(ek)ben ellátható gondozottak számának meghatározását a *6. számú melléklet* tartalmazza.

(4) Az (1)–(3) bekezdés szerinti védőnői körzet kialakításánál figyelembe kell venni a település szerkezetét, a lakosság összetételét, egészségi állapotát, szociális helyzetét és az ellátandó gondozottak számát, továbbá a (2) bekezdés szerinti esetben az ellátandó oktatási intézmények számát és típusát is, valamint mindezekre vonatkozóan a szakmai felügyelet véleményét.

(5) A (2)–(3) bekezdésben meghatározott gondozotti létszám legfeljebb 25%-kal túlléphető akkor, ha a település szerkezete a védőnői ellátás más módon való biztosítását nem teszi lehetővé. A (4) bekezdésben foglaltak ez esetben is irányadóak.

(6) A védőnő által ellátandó rendkívüli, illetve időszakos feladatok szervezésénél, megvalósításánál – ideértve a más területi, illetve iskola védőnői feladat helyettesítéssel történő ellátását is – a szakmai felügyelet iránymutatását figyelembe kell venni.

6. § (1) A védőnő a gondozási feladatait önállóan végzi, ennek során kapcsolatot tart és együttműködik

a) az egészségügyi alapellátás és ezen belül kiemelten a háziorvosi ellátás, továbbá a szakellátás,

b) a közoktatás,

c) a gyermekjóléti, a szociális és családsegítést végző intézmények illetékes szakembereivel.

(2) A védőnő és a háziorvos gondozással kapcsolatos szakmai véleménykülönbsége esetén – bármely fél kezdeményezésére – a háziorvosi ellátás és a védőnői ellátás illetékes szakfelügyelője közös álláspontot alakít ki.

7. § A védőnő az általa gondozott személyekről egészségügyi dokumentációt vezet. A védőnő által használt nyomtatványok jegyzékét a *7. számú melléklet*, a családgondozási törzslap tartalmi követelményeit a *8. számú melléklet* tartalmazza.

8. § (1) Ez a rendelet 2005. január 1-jén lép hatályba.
(2)–(3)

(4) Az e rendelet hatálybalépésekor működő körzeti védőnői szolgálatnál a tanácsadó kialakítására vonatkozó 4. számú mellékletben foglaltakat legkésőbb 2007. december 31-től kezdődően kell alkalmazni.

1. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelethez

A területi védőnő által elvégzendő vizsgálatok

- Testi fejlődés (testtömeg, testhossz/testmagasság, fejkörfogat),
- a pszichés, motoros, mentális, szociális fejlődés követése és magatartásproblémák feltárása,
- érzékszervek működésének vizsgálata és a beszédfejlődés vizsgálata,
- BCG-heg ellenőrzése,
- mozgásszervek elváltozásának szűrése (lúdtalp, gerinc-elváltozások),
- pajzsmirigy tapintásos vizsgálata,
- vérnyomásmérés,
- kültakaró vizsgálata,
- szájüreg, fogazat megtekintése.

2. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelethez

A területi védőnői tanácsadások rendje

Nők, várandós anyák részére tartott tanácsadás: legalább heti 1 alkalommal, minimum 2 órában.

Csecsemő-, gyermek-, ifjúsági tanácsadás: legalább heti 1 alkalommal, minimum 2 órában.

Csoportos egészségfejlesztő foglalkozások: (szülésre, szoptatásra felkészítés, baba-mama klub, csecsemő masszázs, életmód klub, szülők iskolája stb.) igény szerint az adott programnak megfelelő rendszerességgel, előre tervezetten.

3. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelethez

A területi védőnő által kötelezően felajánlott családlátogatások gyakorisága

– várandós anya	a várandósság ideje alatt legalább 4 alkalommal, (ebből az első látogatás a gondozásba vétel után 2 héten belül), fokozott gondozást igénylők esetén havonta egy alkalommal és szükség szerint
– gyermekágyas anya	az intézetből hazajövetel után 48 órán belül – szombat, vasárnap vagy munkaszüneti nap esetében az azt követő első munkanap –, majd az első 6 hétben legalább hetente
– újszülött, csecsemő	a hazaadást követő 48 órán belül – szombat, vasárnap vagy munkaszüneti nap esetében az azt követő első munkanap –, majd ezt követően az első 6 hétben legalább hetente
– csecsemő (6 hét–1 éves kor)	havonta, fokozott gondozást igénylők esetében havonta és szükség szerint
– 1–3 éves korú kisdéd	évente legalább 6 alkalommal, fokozott gondozást igénylők esetében évente legalább 6 alkalommal és szükség szerint
– 3 éves kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig (ha nem jár közösségbe)	évente legalább 4 alkalommal, beiskolázás előtt kötelezően; fokozott gondozást igénylők esetében évente legalább 4 alkalommal és szükség szerint, valamint beiskolázás előtt kötelezően

– 3 éves kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig (ha közösségbe jár)	évente legalább 2 alkalommal, beiskolázás előtt kötelezően; fokozott gondozást igénylők esetében évente 2 alkalommal és szükség szerint, valamint beiskolázás előtt kötelezően
– oktatási intézménybe nem járó tanköteles korú gyermek	évente legalább 2 alkalommal, illetve szükség szerint

4. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelethez

A tanácsadó kialakítása

A tanácsadónak

- a) a műszaki előírások, tárgyi feltételek, szakmai feladatok, valamint a munkavédelmi és higiénés követelmények figyelembevételével kialakított, a négy szemközti védőnő-gondozott találkozásra is alkalmat adó helyiséggel,
- b) várószobával, gyermekkocsi tárolóval,
- c) mellékhelyiségekkel (mosdó, WC, külön személyzeti,) kell rendelkeznie.

A tanácsadónak jól megközelíthetőnek, akadálymentesnek kell lennie. Biztosítani kell a megfelelő fűtést, világítást, valamint a hideg, meleg folyóvizet. Amennyiben legalább két védőnő dolgozik egy tanácsadóban, részükre munkaszobát kell biztosítani.

5. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelethez

A tanácsadó alapfelszerelése

I.

- Személmérleg,
- magasságmérőállvány,
- csecsemőmérleg,
- mérőszalag,
- hosszúságmérő,
- audiométer,
- látásélesség vizsgáló tábla,
- színlátást vizsgáló könyv,
- vérnyomásmérő, különböző méretű mandzsetta,
- fonendoscop,
- magzati szívhangvizsgáló készülék,
- vizeletvizsgálathoz: (reagensok, tesztek, kémcsövek, kémcsőállvány, vizeletgyűjtő pohár),
- vércukor meghatározásához eszköz,
- egyszerhasználatos gumikesztyűk, gumiujjak,
- egyszerhasználatos fecskendők, injekciós tűk különböző méretben,
- leszorító gumi,
- csipesz (kullancs, szálla)
- olló (különböző),
- egyszer használatos nyelvlapoc,
- kötszerek (különböző méretű steril és nem steril),
- lázmérő,
- OPV adáshoz kanál,
- vizespohár,
- pedálos vödör,

- textíliák: (köpeny, törölköző, lepedő, műszertörölő),
- hűtőszekrény, hűtőtáska,
- veszélyes anyagok tárolására alkalmas hulladék gyűjtő,
- bútorzat: (műszer- és kötszerszekrény, vizsgálóasztal, műszerasztal, mérlegasztal, pakolóasztal, zárható íróasztal, irattartó szekrény, számítógép asztal, székek, fekvőhely).

II.

- Telefon,
- számítógép és nyomtató.

6. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelethez

A területi védőnő által ellátható gondozottak számának meghatározása

1. Védőnői körzetben ellátott feladatok pontértéke:

- 1.1. várandós anya gondozása 3 pont/fő
- 1.2. gyermek gondozása újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig 3 pont/fő
- 1.3. oktatási intézménybe nem járó otthon gondozott tanköteles korú gyermek gondozása 3 pont/fő
- 1.4. oktatási intézményben a tanuló ellátása 1 pont/fő
- 1.5. gyógypedagógiai oktatási intézményben a tanuló ellátása 2 pont/fő
- 1.6. védőnői körzetenként az egészségfejlesztési és népegészségügyi feladatok végzése 250 pont/körzet.

2. Egy védőnői körzetben maximálisan 1000 pontnak megfelelő feladat látható el. Ennek összetétele az 5. § (1) bekezdését figyelembe véve képletben kifejezve a következő:
250 gondozott x 3 pont + 250 pont = 1000 pont.

Ebből az 1000 pontból az 1.6. alpont alatti – valamennyi védőnői körzetben azonos értékű – feladatért a 250 pont levonandó.

A megmaradt 750 pontból az 5. § (3) bekezdése szerinti esetben az oktatási intézményben ellátható gyermekek maximális száma a következő matematikai összefüggés alapján számítható ki:

$$Y = 750 - 3X \text{ ahol}$$

Y = az oktatási intézményben – a gyógypedagógiai oktatási intézmény kivételével – ellátható gyermekek maximális száma,

X = az 1.1., 1.2. és 1.3. alpontok szerint a körzetben gondozottak száma összesen.

7. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelethez

A védőnő által használt nyomtatványok jegyzéke

- Védőnői családgondozási törzslap
- Várandós nyilvántartó C. 3341–29
- Várandós anya gondozási könyv C.3341–39 r.sz.
- Várandós anya törzslapja C.3341–38.r.sz.
- Csecsemő és kisgyermek nyilvántartó könyv C. 3341–28
- Gyermek-egészségügyi kiskönyv ISBN 963 04-33303
- Egészségügyi Könyv C.3341–49/új*
- Leányok testtömeg percentilisei születéstől 6 éves korig C.3341–45/b/r.sz
- Fiúk testtömeg percentilisei születéstől 6 éves korig C.3341–46/b/r.sz.

- Iskolások és óvodások egészségügyi törzslapja A. Tü. 13.r.sz.
- Iskolai munkahelyi és munkaidő beosztás C. Isk. Eü. 12.r.sz.
- Védőoltási kimutatás C.3334–5/a/új r.sz.
- Kimutatás az oktatási intézményben a tanulók védőoltásáról C.3334–19/új r.sz.
- Kimutatás ... a betegség megelőzése céljából végzett védőoltásokról C.3334–20.
- Egészségügyi nyilvántartó lap C.3304–40/a.
- Kimutatás a felmentésekről ... az évben C.isk.Eü.9/r.sz.
- Törzslap kérő C 3304–22 r. sz.
- Jelentés ... tanévben végzett iskola-egészségügyi munkáról C 3304–41 E r. sz.
- Védőnői jelentés összesítő C.3341–37/új/a r.sz.
- Látogatások előjegyzési könyve C.3341–20.r.sz.
- Családi boríték C.3341–22.r.sz.
- Tanácsadások munkalapja C.3341–27.r.sz.
- Oltási idéző
- Státusz és epikrízis lap C.3341–47. r.sz.
- Védőoltási könyv 14 év feletti személyek részére C.3352–1. r.sz.

* A 2009. szeptember 1-je után született gyermekek esetében.

8. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelethez

A védőnői családgondozási törzslap tartalmi követelményei

A családgondozási törzslap tartalmazza:

- a családi adatlapot,
- a nővédelemi,
- a várandós anya,
- a gyermekágyas,
- a gyermek (újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig) gondozási lapját.

A családi adatlap tartalmi követelményei: családtagok személyi adatai, családi anamnézis.

A védőnői gondozási lapok tartalmi követelményei:

- személyi adatok,
- anamnézis,
- szűrővizsgálatok/státusz vizsgálatok,
- védőoltások adatai,
- fokozott gondozásba vétel adatai,
- védőnői látogatások, tanácsadások, intézkedések dokumentációja,
- a gondozott háziorvosának/házi gyermekorvosának neve, elérhetősége.

A védőnő a családgondozási törzslap helyett eseti nyilvántartást vezet azokról a gondozottakról, akik nála eseti ellátást igényelnek.

A védőnői eseti nyilvántartás tartalmazza:

- a gondozott és az eltartója személyi adatait (név, születési hely, idő),
- a gondozott
- = lakóhelyét és az ellátás idején tartózkodási helyét,
- = állampolgárságát,
- = a védőnői ellátás okát, időpontját, ellátás módját és a védőnő további intézkedését.